

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ МИХАЙЛА ДРАГОМАНОВА
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРАВА

**Соціальне і правове забезпечення волонтерської
діяльності в Україні в умовах безпекових викликів**

МАТЕРІАЛИ

*Всеукраїнської науково-практичної конференції
27 квітня 2023 року*

Київ – 2023

УДК 342.349.3:364-322(477)

Рекомендовано до друку Вченою радою Українського державного університету імені Михайла Драгоманова (протокол № 5 від 27.04.2023 р.).

Соціальне і правове забезпечення волонтерської діяльності в Україні в умовах безпекових викликів: матеріали Всеукраїнської наук.-практ. конф. / за заг. ред. П. В. Горінова, Р. Г. Драпушка; Навчально-науковий інститут права УДУ імені Михайла Драгоманова (м. Київ, 27 квітня 2023 р.). Київ, 2023. 246 ст.

Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції «Соціальне і правове забезпечення волонтерської діяльності в Україні в умовах безпекових викликів» містять короткий зміст результатів науково-дослідних робіт студентів, аспірантів, докторантів, науково-педагогічних працівників та наукових співробітників закладів вищої освіти, наукових установ і організацій. Збірник присвячений актуальним проблемам соціального захисту, охорони здоров'я, правового регулювання та підтримки волонтерів, а також аналізу практики застосування законодавчих та нормативних актів у цій сфері. Збірник містить цінну інформацію для дослідників, викладачів, практиків та всіх, хто цікавиться проблемами волонтерства в Україні та має намір допомогти розвитку цього напрямку в державі.

Розраховано на усіх зацікавлених проблемами волонтерської діяльності в їх соціальних і правових аспектах.

Відповідальність за грамотність, автентичність цитат, правильність фактів і посилань несуть автори матеріалів.

©Автори публікацій, 2023

©Навчально-науковий інститут права, 2023

©Український державний університет імені Михайла Драгоманова, 2023

УДК 349.3:364-322(477)

КІСІЛЬ ЮЛІЯ,
*студентка IV курсу зі спеціальності 081 «Право»
Навчально-наукового інституту права
Українського державного університету імені Михайла Драгоманова*

КОНЧАКОВСЬКА ВАЛЕНТИНА,
*кандидат юридичних наук,
доцент кафедри правознавства та галузевих юридичних дисциплін
Українського державного університету імені Михайла Драгоманова*

НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ СОЦІАЛЬНОГО І ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВОЛОНТЕРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ ЗА ПРИКЛАДОМ МІЖНАРОДНОГО ДОСВІДУ

Волонтерство стало невід’ємним атрибутом українського суспільства з 2014 року – початку війни. Проте розвиток волонтерського руху в Україні слід розділити на два періоди: перший етап охоплює звужену частину війни в Україні, тобто 2014–2021 роки, другий етап розпочався з повномасштабним воєнним вторгненням.

За великим рахунком, перший період можна розглядати в рамках єднання волонтерства та його підготовки до більш широкої фази, яка розпочалась 24 лютого 2022 року. При цьому, волонтери на всіх етапах стикались з певними труднощами: правовою регуляцією, законодавчою ініціативою, логістичними труднощами, соціальним забезпеченням, як діяльності волонтера, та з аспектами, пов’язаними з соціальними гарантіями.

Станом на 2014 рік, або після проголошення АТО на сході України в державі волонтерська діяльність регулювалась виключно Законом України «Про волонтерську діяльність», який довелося вже постфактум «підтягати» під сучасні реалії. Тобто головна проблема в цьому відношенні – правове забезпечення волонтерства, перш за все, як явища.

Згодом, до законодавчої бази України вносились зміни, які ставили на меті декілька важливих пунктів – поліпшення системи оподаткування коштів,

які збирались виключно для забезпечення війська, прифронтових ділянок та переселенців. Для цього довелося дещо змінити податковий кодекс. Це було пов'язано з необхідністю реєстрації волонтера у державному реєстрі, а якщо волонтер там не зареєстрований, з рахунків допомоги знімався податок у розмірі 18% плюс 1,5% військового збору [3].

Масштаб окупації та згодом деокупації у 2022 р. змусив не лише збільшити кількість волонтерів, завдяки небайдужим людям, але і збільшити кількість витрат. Адже два періоди, які ми описували вище цілком непорівнювальні в грошовому еквіваленті. Головна проблема, з якою стикаються волонтери станом на сьогодні, це – забезпечення війська та відправлення гуманітарної допомоги на деокуповані території. Ця проблема повстала ще за АТО/ООС, але в значно вужчому сенсі [2].

У цьому відношенні слід порівняти зарубіжний досвід та українські надбання діяльності волонтерів. Практика багатьох країн підтверджує, що діяльність волонтерів приносить суспільний прибуток та забезпечує вклад у ВВП від 4 до 8%. І хоча безоплатність волонтерської праці є одним з визначальних принципів волонтерського руху, для більшості невеликих некомерційних організацій різного спрямування саме допомога працівників-волонтерів стає визначальною. Таким чином, фактор настільки масштабного залучення громадян на добровільній основі до надання безоплатних послуг робить волонтерську діяльність вагомим економічним ресурсом на державному рівні [4].

З першого, що приходить на думку при порівнянні досвіду волонтерства України та світу це масштаб. Наприклад, кожен третій громадянин ФРН (22 млн осіб) є волонтером та присвячує праці в волонтерських асоціаціях, проектах і групах взаємодопомоги більше 15 год на місяць. У Південній Кореї вартість послуг волонтерства перевищує \$ 2 млрд на рік. Досвід роботи волонтером мають 26% громадян Японії, 48% з них впевнені у тому, що волонтерська праця дуже корисна для особистого зростання та суспільства в

цілому. 72% волонтерів Ірландії вважають, що вони виконують те, що ніколи не може бути зроблено оплачуваними робітниками [4].

Існування добрих людей у світі не дає морального піднесення в Україні, тому є декілька важливих аспектів, яким органам виконавчої влади слід приділити особливу увагу з точки зору на міжнародний досвід, а тим паче досвід країн Європейського Союзу, згідно євроінтеграції України та систематизації української правової системи відповідно до законодавства ЄС. Тому ми виділили певну дорожню карту з рекомендаціями різним органам державної влади. Посилаючись на те, що війна станом на сьогодні ще не завершена, а законодавство України потребує значного вдосконалення, ми пропонуємо наступне:

Кабінету Міністрів України:

Розробити законопроект на базі міністерства реінтеграції чи оборони, який би визначав та тлумачив поняття «прифронтна територія», задля диференціації локацій роботи волонтерів, що допоможе ділити волонтерів на категорії, в залежності від близькості до лінії фронту.

Міністерству культури та інформаційної політики України:

1. Приділити більшу увагу висвітленням діяльності волонтерів та популяризації руху, враховуючи гостру необхідність діяльності волонтерів. Аби в суспільстві не виникало підозр до зареєстрованих волонтерських організацій в сенсі «незаконного збагачення».

2. Висвітлювати діяльність бізнес структур у волонтерських організаціях, що сприятиме зростанню підприємництва, та допоможе пришвидшити збирання коштів.

Міністерству закордонних справ України:

Створити волонтерський реєстр українських діаспор, задля популяризації та упорядкування діяльності закордонних українців та міжнародних партнерів.

Органам виконавчої влади:

1. Уточнити поняття «волонтерська організація», аби унеможливити подвійного трактування.

2. Виключити із законодавчої бази принцип безкорисливості, бо в існуючій законодавчій базі для волонтерів передбачені певні блага, а принцип безкорисливості суперечить законодавству.

3. Розширити соціальне забезпечення волонтерів, адже вони бувають в досить небезпечних місцях. Тут слід додати, що законодавство вже на шляху удосконалення цієї системи.

4. Покращити порядок відшкодування волонтерам понесених витрат, аби ліквідувати принцип збирати гроші задля налагодження логістичних потреб.

Список використаних джерел:

1. Про волонтерську діяльність: Закон України: станом на 31.03.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3236-17#Text>. (дата звернення 06.04.2023).

2. Про внесення змін до Закону України «Про волонтерську діяльність» щодо підтримки волонтерської діяльності: Закон України. станом на: URL: <https://itd.rada.gov.ua/billinfo/Bills/pubFile/1441531>. (дата звернення 06.04.2023).

3. Закон України Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо сприяння розвитку волонтерської діяльності та діяльності неприбуткових установ та організацій в умовах збройної агресії Російської Федерації проти України. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billinfo/Bills/pubFile/1441533>. (дата звернення 06.04.2023).

4. Войнова Н. Збір коштів на особисті картки волонтерів: як уникнути проблем з податковою. Українська гельсінська спілка з прав людини. 2023. URL: <https://www.helsinki.org.ua/advice/zbir-koshtiv-na-osobysti-kartky-volonteriv-iak-unyknyty-problem-z-podatkovoju/> (дата звернення 06.04.2023).